

ERDÉLYI MUNKÁS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGÉSZ ÉVRE 20 KOR., FÉLÉVRE 10 KOR., NEGYEDÉVRE 5 KOR. EGYES SZÁM ÁRA 50 FILLÉR

ERDÉLYRÉSZI SZOCIALISTA PÁRT
HIVATALOS KÖZLÖNYE
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁRT, MÁTYÁS KIRÁLY-TÉR
9. SZÁM. □ TELEFONSZÁM: 13-34.

Krónikás irások

Csak most, hogy elmaradt, tudhattuk meg, hogy a második Internacionale munkássága július 21-ét a demonstráció napjává tette. Nem tüntetés akart ez lenni — a tüntetések régi értelmében. Május elseje ünnepeinek megismétlése csupán: egy intés, egy jel az egész világ számára, hogy együtt vagyunk, hogy együtt maradunk és világrendünk nagyszerű harcában nem ismerünk politikai határokat. Egy üzenet akart lenni, manifesztáció a világ minden proletárja számára, hogy a kapitalizmus elleni harcban nincs különbség közöttünk.

Am e demonstráció külső kifejezése elmaradt. Nem ismerjük a motivumokat, hogy miért, de az okból magából, melyért meg lett volna, következtethetünk. A demonstráció legfőbb oka a tényleges béke helyreállítása. A francia szociálisták az osztróm-állapoi megszüntetését követelték és a cenzúra eltörlését. Azonkívül új munkarend megállapítását, szabad kereskedelmet várnak nélkül. Az olasz szociálisták a gazdasági és katonai oligarchia ellen küzdenek és elejét akarják venni minden jövőendő háborúnak. Ezenkívül a fiumei kérdésben is állást foglalnak és a nemzeti követelések mellé állanak. Az angol munkásság a belső és külső politikában a nemzetközi munkás felfogás érvényesítését hangsúlyozza.

Az angol-francia-olasz munkásszövetség ezzel a tiltakozásával az imperializmus békéje ellen fordult és a népek békéjét követeli. Hogy ez megvalósulhasson, mindezekelőtt arra van szükség, hogy egyik nép ne avatkozzék a másik dolgába. Ezért harcolnak az orosz intervenció ellen is. A megértés új alapját hirdetik akkor, amikor amnesztiát kérnek azok számára, kiknek tetteit a háborus rendelkezések bűnnek minősítették. De ez csak háború és nem emberi törvény. A demonstráció azonban elmaradt. Meg vagyunk győződve és tudjuk régi harcainkból, hogy ennek csak egy oka lehet: Nincs szükség külső formában demonstrálni azt, ami a lelkek mélyén már győzelmes és általános igazsággá lett.

**

Tudjuk, hogy a világháború tulajdonképpen gazdasági háború volt, mely azonban a hadsereg régimódi fegyvereihez nyúlt és így vivta meg a harcát. Természetes, hogy ha a háborút gazdasági szempontok szították, úgy a béke megkötését is ezek irányítják. Azonban az a kapitálista felfogás, mely mindig megtalálja a maga „erkölcsi” jogcímét, ha kellett a háborúhoz, most megtalálja a békéhez is. — Am itt vannak a

wilsoni pontok. Az erkölcsstan, mely alatt mindig az uralkodó osztályok erkölce és tana értendő, a békét, vagy hogy még szebb legyen: a világbékét a nemzetiségi elv szerint oldja meg. — Ha példa kell, ott van Fiume. Fiume olasz. Wilson azonban Jugoszláviának ítéli. Az ok: gazdasági. A gazdasági okok pedig sosem a népet érdeklik, hanem a munkásokat. Ime mostan: Jugoszlávia megállapodást kötött amerikai trösztökkel, hogy azok építsék fel vasutjait és kezeljék azok üzemeit. Amerikának szüksége van egy konkurenciamentes jugoszláv kikötőre. Ez a fiumei kérdés. Ha pedig azt mondjuk a világpolitikában, hogy Amerika, Németország, Franciaország stb., jegyezze jól meg a munkás, hogy ez nem földrajzi fogalom csupán, hanem azt jelenti: az amerikai tőkés, a német, a francia stb. uralkodó osztály.

Megalakult a brassói szabómunkások termelő-szövetkezete

E példát az egész munkásság követelné minden szakmában, különösen a textiliparban bir ez nagy jelentőséggel. A szitz-rendszernek az eltörlését, a 8 órás munkaidőnek a megvalósítását e szakmákban el sem tudjuk képzelni másként. A munkásság helyzetének a javulása a szabó- és cipésziparban lehetetlen, amíg a szitz-rendszer tart. Számptalan kísérlet csődöt mondott eddig, mert a kizsákmányolt munkások egy része az éjjel-nappal való dolgozással akar a helyzetén javítani. A szitz-rendszer az egészségre is káros. A munkás az amugy is egészségtelen lakásából mihelyt csinnál. Az egész családját a kizsákmányoló szolgálatába állítja. A feleségét és gyerekeit is dolgoztatja, alig van meg a napi kenyérük, hozzá még az egész család egészségét is veszélyezteti, csak azért, hogy a munkáltatója pénzeszsákját tömjé.

A termelő-szövetkezetek műhelyeiben megszűnik a szitz-rendszer s 8 órás munkaidővel is tisztességes keresethez jutnak a munkások. Az eddig másoknak termelt javakat maguk között osztják fel és akkor nem kell éjjel-nappal dolgozniok éhbérért. Brassóban a szabómunkások termelőszövetkezetet létesítettek s amint tudósítónk írja, a szövetkezet üzlete kitűnően beválik és be van a gyakorlatban is bizonyítva, hogy a munkás a 8 óráidő mellett is eleget tud termelni, amiből megélhet.

A termelő-szövetkezetek mellett a fogyasztási szövetkezetek megalakulása is aktuális, az élelmiszeruzsorát, a lánckereskedelmet csak szövetkezeti úton lehet leküzdeni. Belgium és Anglia munkássága megmutatta, hogy milyen hatalmas eszköz a tőke elleni harcban a szövetkezet. Az utóbbi években Budapesten is hatalmas szövetkezeteket alakítottak a munkások, akik meg-

mutatták, hogy nem csak termelni tudnak és agitálni, de jó üzletembereknek is bizonyultak. A kereskedőknek adott milliók a munkások zsebében maradtak. A kereskedőkkel felvett verseny a fogyasztó közönség érdekeit szolgálta.

Harci eszköznek is jó a szövetkezet, kitűnő fegyvernek bizonyult a nagy sztrájkok és nagy kizárások alkalmával. Nem lehet a munkást kiéheztetni, mert a szövetkezet áll a háta mögött és megvédi.

A termelő-szövetkezetek felveszik a versenyt a tőkés termelési rendszer ellen, bebizonyíthatjuk a fogyasztók előtt, hogy a magántőke zsarolásait nem kell eltűrnie, mert a munkások tisztességes keresete mellett jó és olcsó az, amit a fogyasztó kap.

A brassói szabómesterek meg vannak ijedve, mert a munkások termelő-szövetkezete bebizonyította, hogy a mesterek folytonos áremelése nem volt más, mint zsarolás. A munkások sokkal jobb munkát szállítanak mestereiknél és olcsóbbat is. A mesterek már ott tartanak, hogy hajlandók csatlakozni a szövetkezetekhez.

A szövetkezetek alakítását egész Erdélyben kezdte meg a munkásság, mert ezt nemcsak a munkásság közvetlen érdeke, hanem az iparilag és kulturailag elmaradt ország jövője is. Európa termelési rendszerében a magántőke úgy sem tarthatja fenn magát, az európai termelés forradalmasítása megszünteti a tőke által felállított korlátokat és így a munkásoknak szabad utat nyit a termelési rend-irányításában.

A brassói szabómunkások termelő-szövetkezete az első fecske az erdélyi munkásság szövetkezeti életében, s ha a kezdet nehézségeit leküzdjük, végre sikerülni fog a munkást úgy, mint a termelőt, fogyasztót és elárúsítót a kizsákmányoló tőkével szembe állítani. Ha meggondoljuk, hogy mennyi szenvedést okozott a tőke a dolgozó népnek, nem kicsinyelhetjük le a szövetkezeti mozgalmat.

A munkásság adója

E témát abból az alkalomból vetjük fel, mert néhány hónap óta a tulbuzgó végrehajtók állandóan zaklatják a munkásságot állami adóért. Nem térhetünk napirendre e kérdés felett, mert még a laikusok is tudják, hogy a munkás viseli a legsúlyosabb adóterheket. Ha nem is direkte adózik a munkás az államnak, de indirekte őt terhelik elsősorban az államháztartás terheinek a viselése. Különösen most, amikor még a leggazdagabb hadseregszállító is igyekszik az egyenes állami adó alól kibujni, egyedüli bevétele az államnak a fogyasztási adó, amely legnagyobbrészt a szegény proletár zsebéből kerül ki.

A gazdag embernek, kinek birtoka van, onnan táplálkozik, ott talál húst, kenyeret s minden szükséges ételmezt közvetlenül szerez meg. Nem fizet szállítási díjat, vámot és ebből kifolyólag a fogyasztási adóból kivonja magát. Ha vásárolnia is kell valamit, azt elsőkézből veszi meg s kevesebb embert gazdagít. Ugyanez a helyzet az iparbaróknál, pénzembereknél is. A munkás

ellenben a lánckereskedelem útján, tizedik kézből veszi meg minden falatját és minden cikknek ő fizeti meg a jövedelmi adóját. A termelő, a kereskedő a profit mellett belekalkulálja az adóját is. Ha sorbavennénk az összes foglalkozási ágakat és statisztikai kimutatást készítenénk, kitűnne, hogy a legtöbb fogyasztási adót a proletárság fizeti s így az adózást teljesen a dolgozó nép fedezi — indirekt uton. Például, ha egy kiflit vásárolunk, már hozzájárultunk a pék adózáshoz. Minél több részletben és kisebb mennyiségben szerzi be valaki a szükségletét, annál több embertől kell azt beszereznie és ezzel annál több embernek az adózáshoz járul hozzá.

Ugyanakkor, amikor minden néven nevezendő fogyasztási adót, még a mások adóját is, indirekt uton, ugys a kis egzisztenciák fizetik meg, érthetetlen előttünk, miért kell a munkásnak egyenes állami adót is fizetnie.

Ebben az ügyben sürgős intézkedést kérünk, mert lehetetlen dolgozni tartjuk, hogy a dolgozó népre, mely a világháború összes szenvedéseiből kivette a részét, újabb terheket rójanak rá. A régi rezsím is kirótt a munkásokra adót, de az adó behajtására sohasem került sor. Az adózás alapja: a lét minimuma. Ez úgy értendő, hogy akinek nincsen többje, mint amit megesszik, az nem fizethet külön adót. Nincsen ma egyetlenegy munkás sem, aki többet keresne, mint amit megesszik. A létminimum elvét egész Európában alapnak fogadják el. Egyébként úgy tudjuk, hogy annakidején a napibéres munkásokat fölmentették az adófizetés kötelezettsége alól,

Minthogy ez az állapot türehetetlen, meg fogjuk keresni a kormányzó-tanácsot, hogy végre tiszta képet lássunk.

A nyomdászok

Június hó 8. és 9-én kongresszust tartottak Nagyszebenben, ahol tíz jelentős nyomdáváros 18 küldöttel képviseltette magát. A kongresszus hosszas és alapos vita után kimondta, hogy ideiglenes jelleggel megalakít egy erdélyi központot és csatlakozásra hívja fel mindazon szakcsoportokat, melyek a kongresszuson különböző okok miatt nem jelenhettek meg.

A kongresszus határozata értelmében a központ ideiglenes székhelye Nagyszeben, ahol az adminisztrációs munka kezdetét vette. Az adminisztráció elvégzésével két szebeni szaktársat bizott meg a kongresszus, kik az ügyek menetét vannak hivatva vezetni, karöltve a végrehajtó bizottsággal.

A központ székhelyét illetőleg a nyomdávárosok most ejtik meg a választásokat, amelyeknek látható eredményeként az ideiglenes központ Kolozsváron lesz, ahova az erdélyi szakszervezetek is a közeljövőben áteszik székhelyüket.

A végrehajtó bizottság kéri a szakcsoportokat, hogy vegyenek föl jegyzőkönyvet arról, hogy hol kívánják az ideiglenes központ székhelyét: Kolozsváron-e, vagy Nagyszebenben; ezt számszerűen tüntessék föl, elnök és jegyző hitelesítse és azt a lehető legrövidebb idő alatt küldjék be a „Nyomdászegyesület”-nek Nagyszeben, Rossplatz 12. sz. alá.

A végrehajtó bizottság úgy határozott, hogy amennyiben Kolozsvárt lesz a székhely, úgy augusztus 15. től kezdve minden a központot illető ügyek, számadások, levelek ide küldendők, valamint árszabálysérelmek, munkanélküliek, a kerületi csoportok elnökének, levelezőjének, a csoport pénztárosá-

nak pontos név- és lakcíme Kolozsvárra bejelentendő.

A július 13-án tartott végrehajtó bizottsági ülés kimondta, hogy a két tisztviselői állásra pályázatot hirdet, utasította az ideiglenesen beállított két tisztviselőt, hogy az állást pályázzák meg. Pályázhat minden nyomdai munkás, aki legalább 5 év óta az összes szervezeti egyesületeknek tagja, valamennyinek az adminisztrációját ismeri; a pályázóktól megkivántatik, hogy a szakszervezeti életben teljes jártassága legyen. A tisztviselők heti illetménye 250 K fizetés és 60 százalék drágasági pótlék, amely aránylagosan száll, vagy esik. A megválasztott két tisztviselő egyúttal szerkeszti a kéthetenként megjelenő „Typograph”-ot is. (A lap román, magyar és német nyelven jelenik meg.) A pályázatot augusztus 15-ig Gábrriel Károly elnök címére: Kolozsvár, Damjanich-utca 8. szám alá kell küldeni.

Vannak szakcsoportok, melyek bizalmatlanok e központosítással, eltávolodást látnak a nagy Országos központtól és az ott megszerzett évtizedes jogaik elvesztését látják abban, ha egy erdélyi centralizációnak részesei lesznek. Megnyugtadjuk a nyomdai munkásokat, hogy aggodalomra nincsen okuk, hiszen azoknak a nagy- és kis nyomdávárosoknak vezetőségei, akik e központosítást létrehozták, azoknak is évtizedes jogaik vannak a budapesti Orsz. központban és nem is gondolnak arra, hogy ne jöjjön el az az idő, amikor az oda befizetett jogaikat ne érvényesíthessék. De ha mi ezt az időt tétlenül várjuk, a szertesztégázó erőket nem egyesítjük, úgy Erdély és a Bánát nyomdai munkásai azokat az előnyöket is könnyen elveszthetik, amiket szakszervezeti erejével eddig kivívtak maguknak.

Számoljanak azzal is a nyomdai munkások, hogy augusztusban lejár az árszabály, amelyet meg kell újítanunk, mert a vidéki munkaadók igen nagyrésze a magyarországi munkabérszabályzatot már most nem ismeri el magára kötelezőnek, de viszont meg kell újítanunk azért is, hogy magunknak egy jobb, egy demokratikusabb, egy egységesebb árszabályt vivjünk ki, mint a mostani.

A végrehajtó bizottság érintkezésbe lépett nagyobb nyomdai városok főnökeivel egy Országos árszabálybizottság létrehozása végett és megvan a remény, hogy ez mihamar összejön, hogy az új árszabályt létrehozza.

A létrejött kongresszus egy-egy helyet a végrehajtó bizottságban biztosít Arad és Nagyvárad nyomdászainak is. Az árszabály a munkások részéről most van revízió alatt és minden tekintetben azon van a vezetőség, hogy az új árszabály minden tekintetben jobb legyen a mainál. — De szükség van a központosításra azért is, mert az erők egyesítése nélkül a mostani árszabály is veszélyeztetve van. Avagy talán elegendő az, ha egy-egy nagyobb nyomdáváros a maga jogait megvédi, míg a kisebb centrumok, teljesen magukra hagyatva, olcsó munkabérről dolgoznak, semmiféle illetéket nem fizetnek és ezáltal veszélyeztetik egyesületi tagságukat. Hát nem látnak veszedelmet azok az aggodalmaskodó nyomdászok abban, hogy amíg egyes nagyobb nyomdávárosokban 300—340 korona mellett is tengetik életüket, ugyanakkor egyes városokban még mindig 140—180 koronáért kénytelenek dolgozni, mert a kutya se törődik velük. Avagy egészséges állapot az, hogy míg egyes városokban 40—50 munkanélküli van, más városban meg szedők hiányában 10 ember munkáját 7 végzi el és a hiányzó 3 ember fizetését maguk közt elosszák. Szertesztét a kisebb nyomdávárosokban sok az árszabálysérellem, amiket hamarosan orvosolni kell.

A kerületek vonják be a szakcsoportba a rokonszaktábelieket is, mert minél hatalmasabb egy szervezet, annál jobban

tudja biztosítani azokat az előnyöket, amik megélhetésükhöz szükségesek.

Tehát ne aggodalmaskodjunk, bizzunk egymásban, tömörüljünk és mienk a jövő.

Jó szerencsét!

Ez a bányász köszöntése, akinek a legjobb szerencse sem hoz többet, mint a száraz, mindennapi kenyeret. Az életét kockáztatja, hogy a föld méhében elrejtett kincseket a mások javára kiaknázza, hogy mások kérkedjenek, ékeskedjenek azzal a gyémánttal, amit a jó szerencse elsősorban az ő kezébe juttatott.

A fekete gyémánt, amely nélkül nincsen kultúra, amely nélkül nincsen semmi technikai élet, nincs vasút, nincs cséplőgép, nincs gyáripár, nélküle megáll az élet: ezt a drága szentet, amely mindennek a mozgató ereje, hozza fel a föld méhéből sok veszéllyel és fáradsággal a szurtos és kormos bányász. Ezer halál leselkedik reá, de azért ő fur, farag, kapar a földalatti börtönben; megteremti mások részére a javakat, melyből neki csak morzsa, koldusalamizsna jut.

Az erdélyi bányász a legrosszabbul díjazott és legmostohább gyermeke a kapitalisztikus termelési rendszernek. Nézzünk meg egy havi fizetési bérjegyzéket s azt fogjuk látni, hogy a legjobban díjazott szénbányákban a legszorgalmasabb munkával sem bírja a munkás a napi 30 korona díjat elérni. — A kisebb és technikailag gyengébben felszerelt bányákban a 20 korona átlagot alig éri el a bányamunkás. Most, amikor százakat kell egy pár cipőért, nadrágért fizetni, amikor a megélhetés a magasabb bérviszonyok mellett is kétségbeesztő, a 20 korona annyi, mint máskor 2 korona volt.

A bányatulajdonosok hivatkoznak az élelmiszerekre, amit ők szereznek be és azt olcsóbban adják, mint a lánckereskedő, de még így is drága, ami kifűnik abból, hogy a munkás soha sem ura egy fillérnek sem. Sohasem keres annyit, hogy szükségleteit fedezze, bérfizetésnél nem kap kezéhez semmit, ellenben ő tartozik, állandóan gyűjti az adósságokat. A bányamunkás családja nélkülöz, gyermekei rongyokban járnak, iskola nélkül nőnek fel, a munkás felesége is dolgozik s mindennek dacára éheznek. A bányász legjobb ételle a szalonna, de ebből sem jut sok, keveset kap belőle legtöbbször hagyma és máléskenyér a család eledele.

Higiéniről se is beszéljünk. A bányákban a legegyszerűbb közegészségügyi eszközök hiányoznak, a technikai felszerelések hiányosak, mult századbeliek. A balesetek elhárítására semmi óveszköz nincsen. Az iparfelügyelőknek az lenne a hivatásuk, hogy a bányüzemeket állandó felügyelet alatt tartásuk. Hol és mikor látták az iparfelügyelőket? Azonban, ha néha mégis megjelenik valahol, csak azért megy oda, hogy az unatkozó bányagazgatót szórakoztassa.

A bányamunkás lakása nem különb a munkahelynél. Egy szűk lyukban húzódik meg 4—5 gyermekével. A telepeken nincsen fürdő, nincsen tanító és iskola, úgy él Erdélyben egy bányamunkás, mintha a legsötétebb Ázsiában lakna. A társzláda visszáélesei mindenki előtt ismeretesek. Még mindig az ötszáz év előtti rendszer alapján kezelik a munkást. A munkások a keresetüknek 5 százalékát adják oda a társzládnak. Mit kapnak ezért? Egy nő beteg munkás napi 2 koronát, a nőtlen 1 koronát, ha rokkanttá válik, havi 45 koronát. Ha nem volna ilyen szomorú, nevetni tudnánk ezen a társzláda féle segítségen, de sajnos, ebből kell a munkásnak megélni és így elmegy a kedvünk a humorizálástól. Mit lehet egy beteg embernek 1 koronából főzni? Ez a társzláda-rendszer teljesen megérett arra, hogy feloszlássék. A bányáknál alkalmazott

ipari munkások helyzete sem különb. 15 korona az átlagos napibér, betegség esetén szintén a társáda nagyszerű jótéteményeiben részesülnek.

A bányamunkások véres harcokat vívtak meg a magyar szolgabírák és csendőralommal szemben helyzetük javítása érdekében, de úgy látszik a hozott áldozatok nincsenek arányban az eredménnyel,

Alkalmunk volt megismerni a bányamunkások helyzetét az egeresi szénbányamunkások útján. Ez a bánya az Erdélyi bánya-részvénytársaság tulajdona, mely most cserélt gazdát. Az új tulajdonosok, akik most vették át a bányát, sok reformot helyeztek kilátásba. Kíváncsian várjuk, hogy mi fog mindabból megvalósulni a munkások javára. Mi ezért nem sokat várunk az új gazdáktól sem, mert jól tudjuk, hogy a tőke kényszerítő eszközök nélkül nem hajlandó áldozatokat hozni.

A munkások csak kemény harcok árán tudták eddig a tőkéseket jobb belátásra bírni és ez a jövőben is csak így lesz. Az egeresi bányamunkások 50 százalékos bérjavítást kértek és az élelmiszeradagok felemelését. Az élelmiszer területén sikerült eredményt elérni, a bérjavítás függőben maradt, mert van állítólag a munkásügyi miniszternek egy rendelkezése, amely a munkabérek felemelését tiltja. Ez minket meglepett, mert erre nem volt példa még a legutóbbi Tisza-kormány alatt sem, hogy a munkabér felemelését megtiltsák. Egyébként várjuk az illetékesek nyilatkozatát, addig felfüggesztjük a véleményünket.

Jobb szerencsét várunk és remélünk a bányamunkások részére, mint a milyen a mostani.

A munkásbiztosítási törvény módosításához

(Beküldött levél.)

Az Erdélyi Munkás utóbbi számai a munkásbiztosítási törvény revíziójáról írt három közleménye igen fontos és figyelembeveendő javaslatokat tartalmaz. Szükségessé tartom azonban, hogy a törvény revíziójánál a munkásbiztosító pénztáraknak a baleset elleni védelem is a hatáskörükben legyen. Ma már az 1893. évi XXVIII. törvénycikk végrehajtása, mivel a munkásbiztosítás külön szervvel rendelkezik, nem az iparfelügyelőség, hanem a munkásbiztosító pénztárak hatáskörébe utalandó és az iparfelügyelőség, mint véleményező, esetleg mint szakértő, csupán vitás esetekben volna meghallgatandó. Igen jól tudjuk, hogy az iparfelügyelőség egymaga nem láthatta el és mondjuk ki nyíltan: nem is látta el a gyárak és iparüzemek szigorú vizsgálatát.

Nézzünk csak be a legtöbb gyárba, vagy gépezetű műhelybe, a legtöbb helyen tapasztalni lehet, hogy a gépek felszerelése a legslendriánabbul történik. A munkás kezét és lábát minden pillanatban elnyeli a profitéhes tőke, mert a gép hiányos. Hányszor lakol életével a munkás? Ugye igen jól tudjuk, hogy mindig a munkás vigyázatlansága a hibás, mert a gyárat, vagy a műhelyt a kutya sem vizsgálta meg.

A pormentesítés már éppen nem ad gondot a munkáltató tőkének. A tüdővész és sok más bántalom csirája a veszedelmes poros anyagok beszívásából származik. A munkás nem tudja mitől halvány, miért soványodik és erőtlenedik el, csak azt tudja, ha már nem eléggé munkabíró, úgy kidobja munkáltatója a műhelyből.

Ezért szigorúan be kell venni a balesetvédelmi intézkedéseket is a munkásbiztosítási törvénybe, hogy a munkásbiztosítás egy ipari szaktszövetség és főorvosa az 1893. évi XXVIII. törvénycikk szellemében szigorúan járasson el. És még az építkezéseket is vizsgálják meg.

A törvény intézkedjen, hogy balesetvizsgálatnál ne csak azt kelljen megállapítani, hogy vajon üzemi baleset történt-e, hanem szigorúan terjedjen ki a vizsgálat arra is, hogy a munkaadó részéről megtették-e azok az intézkedések, amelyek a balesetet elhárították volna. Az 1907. évi XIX. t.-c. 183. §-a tehát odamódosítandó, hogy a kerületi pénztár ne csak egyes esetekből kifolyólag szemlélhessen meg valamely üzemet, hanem függetlenül járasson el a balesetvédelem végrehajtásában és kiépítésében. Csakis ekkor fog csökkenni a balesetek száma. *Egy vasas*

SZAKMOZGALOM

...

Devecseri ur cáfol. Különös levelet hozott a posta. Devecseri Emil mérnök és építőmester írta és szószerint a következőket tartalmazza:

Az „Erdélyi Munkás” tekintetes Szerkesztőségének, Kolozsvár. Az 1914. évi XIV. t.-c. 20. §-a alapján tisztelettel kérem 4 hét előtti számukban a börtényi sztrájkmozgalom kapcsán közölt cikkük következő szíves helyreigazítását: A kollektív szerződést nem szegtem meg, mert az előirt mennyiségen felüli termelésnél túlfizetés ma sincs megállapítva, akkord munkáról pedig csak a pótszerződés rendelkezett közvetlenül a sztrájkmozgalom előtt. Igazolja ezt az 1919. július hó 9-én megtartott panaszbizottsági ülés jegyzőkönyve, melyben a f. hó 12-én kelt elnöki hitelesítés szerint, a 6 munkás kiküldött jelenléte mellett szószerint megállapított nyert, hogy... túlfizetés az előirt mennyiségen felüli termelésnél az 1919. március 25-én kötött kollektív szerződés nem állapít meg, — az akkordmunkára pedig az 1919. június hó 5-én kötött pótszerződés világosan intézkedik. Kolozsvár, 1919. július hó 16-án. Teljes tisztelettel: Devecseri Emil, mérnök és építőmester.

Eleget tettünk Devecseri ur kívánságának. De nem azért, mintha megijedtünk volna a szigorú paragrafusoktól, amelyekre hivatkozik, mert — ha Devecseri nem is — mi úgy tudjuk, hogy az idézett törvénycikk, alkotójával együtt, múlt év október 30-án kiszenvédett. Tehát megnyugtadjuk, hogy nem a kényszer hatása alatt közzétük le ugynevezett helyreigazító sorait, hanem módot akartunk adni, hogy teljes nagyságában bemutatkozzék a munkásság előtt. — Nem akarunk polemikába bocsátkozni, azonban szükségét látjuk annak, hogy Devecseri urat visszaemlékeztessük valamire. Ugyanis az 1905-ben kötött kollektív szerződés (tessék csak elolvasni) Kolozsváron az építőiparban megszünteti az akkordmunkát, tehát úgy véljük, most teljesen fölösleges volt ismét bevenni az új kollektív szerződésbe. Tizenennyé esztendeje nem dolgoznak akkordmunkát a kolozsvári építőmunkások, ez egy kivívott jog, ami nem szűnik meg soha. Az új kollektív-szerződés nem egyéb, mint a többi előző szerződéseknek a kiegészítő része, ami azokban jó, vívmány, az érvényben marad ezer év múlva is, tehát szükségtelen minden alkalommal azt írásba foglalni. Más: mikor a kollektív-szerződést tárgyalták, Devecseriék ismét be akarták vezetni az akkordmunka-rendszert és azt a tárgyalások folyamán szóvá is tették, de miután az akkordmunka eltörlése már kivívott jog, nem is tárgyalták róla. Ha mindezek után mégis Devecseri urnak van igaza, hajlandók vagyunk a legmesszebbmenő elégtételt adni. Egyébként ítéljen a munkásság, kinek van igaza.

A mosóintézeti munkások bérmozgalma. A három jó barát: Jeremiás, Gottlieb és Nagy Károly sztrájkba kergették munkásaikat, mert nem akarták elismerni munkásaiknak a nagyobb kenyérhez való jogát. Amint megirtuk, a jeles munkáltatók megtagadták a munkások követelésének a teljesítését, amire a munkások megszüntették a

munkát. Utóbb Nagy Károly és Gottlieb hajlandók lettek volna 30 százalékos béremelést adni, amit Jeremiás megtudott és azzal fenyegette meg őket, hogy ha megadják a bérjavítást, ő azonnal felemeli a munkások fizetését 50 százalékkal és hogy megboszulja magát, egyúttal le fogja szállítani az árakat. Ettől szörnyen megijedt mind a két munkáltató, akik tulajdonképpen nem is akartak megadni semmit sem. A munkások komoly elhatározása gondolkozásra készítette a munkáltatókat, akik közösen egy levelet küldtek a vegyeszeti munkások szakszervezetének, amelyben szívesen elsírják, hogy nincs munka, stb. álljanak munkába a munkások és aztán majd javítani fognak, s nagylelkűen hozzáteszik még azt is, hogy amennyiben munkába állanak, hajlandók megfizetni az elmulasztott időre járó munkabért. A munkások erre azt válaszolták, hogy nem hajlandók a munkát mindaddig fölvenni, amíg követeléseiket nem teljesítik. Reméljük, hogy rövid időn belül észretérnek a derék munkáltató urak.

Erdeménnyel járt a drogerista elvtársak bérmozgalma. Már korábban megemlékeztünk, hogy a drogériai alkalmazottak helyzetük megjavítására bérmozgalmat indítottak és egy memorandumot nyújtottak át főnökeiknek, melynek elfogadására 3 napi terminust tűztek ki. A főnökök eleinte elzárkóztak a feltételek teljesítése elől és hangzatos frázisokkal akarták az alkalmazottakat jóllaktatni. Ez azonban a szervezet erélyes föllépésével hajótörést szenvedett, mert a drogeria-tulajdonosok — a kenyértörés elkerülése végett — kénytelenek voltak a szakszervezet kiküldöttjeivel tárgyalni. A tárgyalások eredménnyel végződtek, a drogeria-tulajdonosok 5 órai kemény tusa után elfogadták az alkalmazottaknak eléjük terjesztett feltételeit és aláírták a kollektív szerződést. Kiemelendő a szerződésből az a szociális intézkedés, hogy teljesen megszünteti a nő és a férfi alkalmazottak közti különbséget és gátot vet a női munkaerők kizsákmányolásának. Vitás esetekben a paritásosan megalakuló választott bíróság dönt. Ez az intézkedés megszünteti azt az anomáliát, hogy valakiről meghallgatása nélküli ítélkezzenek. A béremelés 350 koronáig 100%, azon felüli fizetéseknél a százalék 10—15%-al fokozatosan apad. Betegség esetén is megvédi a szerződés az alkalmazottak érdekeit, miután a felmondási időn kívül 3, 6 és 12 havú összjövedelmet biztosít. — Nő és családos alkalmazottak részére a szerződés külön családi pótlékot állapít meg, ugyszintén intézkedik üdülési szabadságról és még több szociális kérdést szabályoz.

Suchi ur haragszik. A börtény mindenható üzemező főgépésze ez az ur. Reszkess Róma, mert ennek a mindenható Cézárnak sujtó keze a cipőgyárban is utóérheti a halandót. Ő a mindenható, ketediglen büntet, úgy büntetni, mint ő büntet, nem tud büntetni senki. Aki az alkoholtól elázott bús kedélyét nem bírja elviselni és más osztályba próbál menekülni káromkodásai elől, azt üldözőbe veszi s a gyár többi osztályainak kiadja az ukázt, hogy máshol alkalmazni nem szabad, csak vissza ő hozzá, hogy bosszujának minden mérgét a munkáson kitölthesse, mert volt annyi bátorsága, hogy más osztályba menekült. Suchi ur régi ismerősünk, még abból az időből, amikor a Zsigmond-féle szeszgyárban volt művezető, egyben a mindenható atyauristen. Meg is látszik rajta, hogy a szesz mellett vénült meg, régi szokásait nem bírta elhagyni, a régi javíthatatlan maradt. Nála bebizonyosodott az a régi igazság, hogy a kutyaól soh'sem lesz szalonna. Fontoskodik s minden alkalommal nélkülözhetetlenségét igyekszik bizonyítani. Hogy a gyár ne fogyjon ki az utódból, az egész családját behelyezte a gyárba. Ott trónol az egész Suchi-dinasztia, hogy a nagy Suchi cézári uralmát örök időkre dicsőítse.

...

HIREK

Ujságíró és utcalány

Ne csodálkozzék az olvasó, hogy ez a két „foglalkozási ág” így, egy cimbe került össze. Hogy úgy mondjam, a kétféle rokonfoglalkozás, azzal a különbséggel, hogy a kapitalista társadalom az utcalányoknak csupán a testét veszi meg, hogy ezzel gazdasági értékkel tegye leányainak szüzességét, azonban az újságírónak lelke kerül prédává. Mert a polgári lapokat nyomoruságos fizetéssel újságírómunkások írják, akiket keserű sorsuk arra kényszerít, hogy ne csupán a tőke profitját szolgálják, azáltal, hogy a lapot, mint üzleti vállalkozást munkával látják el, hanem a tőke eszméjét, a tőke ideológiáját is.

Mert legyünk tisztában azzal, hogy a lap üzlet, sőt minden lap üzlet. Amit a sajtó hetedik hatalmáról, magas erkölcsi ítéleshártyáról hirdetnek, az maga sem egyéb üzleti eselfogásnál: a tőke a maga profitját és erkölcsi világnézetét ilyen frázisokba burkolja. Minden polgári lap mögött anyagi érdekeltesség áll. Sőt igen gyakran az az anyagi érdekeltesség, mely a lapot előállítja, tisztán azért jön létre, hogy a maga üzleti erkölcsének, kapitalista világfelfogásának organumot teremtsen. Talán legjellemzőbb példa erre az, hogy a német lapok nagyrésze annak a nehéz iparnak a birtokában van, amely éveken át addig szította a háborút, míg lángja fellobbant. Angliában a Norcliffe sajtóérdekeltesség szintén egy ilyen kapitalista vállalkozás csupán, mely nem is annyira az anyagi, mint inkább az erkölcsi profitra törekszik.

Amikor tehát a munkás egy polgári lapot a kezébe vesz, nem szabad elfelednie, hogy ezt a lapot a tőkésék csinálják és pedig azért, hogy vele érdekeiket szolgálják. Egyik lap mögött egy hatalmas gyárállalat áll. Természetes tehát, hogy ha még olyan nagyhangon is hirdeti az erkölcsi tisztaságot és a közélet szemetének seprését, világért sem írna oly dolgot, amely ellenkezik a lap mögött álló kapitalista érdekesoport felfogásával és érdekeivel. A másik lap „közgazdasági organumnak” nevezi magát és közgazdasági tendenciája abban áll, hogy a kereskedők érdekeit megvédje. Amelyik lap pedig magántulajdon, ott a tulajdonos képviseli a tőkét, gyakran azzal a túlzott ideológiával, mely az arany valután kívül már nem ismer más mértéket.

Ezeknél a polgári lapoknál pedig újságírómunkások dolgoznak. Természetes, hogy tudásukat, szellemüket kénytelenek a lap szolgálatába állítani. És ez nemcsak a napilapokra áll, de áll az irodalomra is. Sajnos, ma még a munkásság nem tudja belátni, hogy a mai irodalom ép úgy mérge a kapitalizmusnak, mint az az ólomméreg, amely a betűszedő tudejét megrontja.

A munkásság tehát csak olyan sajtót támogathat, amely nem kenyere, nem zsoldosa a kapitalista érdekeknek. Ezért van szükségünk munkás sajtóra. Ezért van szükségünk olyan irodalomra, amely nem a kapitalista erkölcsnek szolgálatába szegődik, de a munkás világfelfogásának. *Ezért van szükségünk szocialista napilapra.* — Hisszük, hogy rövidesen átalakul a sajtó és a mai kapitalista vállalkozásokból tényleg azzá lesz, aminek lennie adatott: közvéleményé, az erkölcsi tisztaság őrévé, egy jobb és becsületesebb világrend harcosává.

És ekkor felszabadulnak a lélek utcáiban, újságíró testvéreink, akik minden más munkásnál szánalomra méltóbbak, mert míg más munkástevéink a testükkel szolgálják csupán a tőke érdekeit, amikor munkájukat adják, de a polgári lapok újságírómunkásai lelküket, tehetségüket magának a kapitalista eszmének szolgálatába állítják és így saját munkás érdekeik öngyilkosává lesznek.

Napszámok János.

Öt évi kényszermunka. Hét napi tárgyalás után kedden este hozott ítéletet a nagyszaboni hadbírószág az Apáthy-pörben. A tárgyalás folyamán kihallgatták Kertész Jenő elvtársat is és több kolozsvári polgárt. A vádat Munteanu képviselte, a védelmet Bucsan Constantin dr. látta el. Apáthy István dr., a védő három órás beszéde után, védőbeszédet mondott. A tolmács román nyelven ismertette Apáthy védelmét, az elnök felolvasta a vádpontokat és 8 órakor a bíróság visszavonult ítélethozatalra. Közeli negyedóra tanácskozás után a bíróság kihirdette az ítéletet, mely szerint Apáthy István dr.-t bűnösnek mondja ki s ennek alapján öt évi kényszermunkára ítélte. Apáthy az ítéletet megelégedte.

Tolvaj munkáslány — becsületes munkáltató. Pár sorban, a rendőri hírek rovatában írták a kolozsvári polgári lapok, az Ujság kivételével, hogy egy szerencsétlen szervezetlen munkáslány, a Grün Emánuel Bolyai-utca 3. szám alatti könyvtáraként dolgozó 20 éves G. I. öngyilkossági szándékból marólugot ivott. A lapok szerint tettének oka ismeretlen. Nem érdekelte a polgári sajtót, a rendőrhatalmasokat, hogy miért lett öngyilkos G. I. Most a Karolina-kórház belgyógyászati klinikáján vivódik a halállal G. I., aki 30 korona heti fizetésért robotolt Grün Emánuel dobozgyárában. Szombaton este Grün észrevette, hogy a lány kezei között a marólugot körülbelül 5 korona értékű képviselő két ivarmarványpapírt akart hazavinni. Erre a mester az egész műhely személyzete előtt hangozva, hogy az egész udvar meghallhatta, azzal gyanúsította meg, hogy a műhely anyagraktárát rendszeresen megdézsmálta. Kijelentette, hogy ezért a heti fizetését nem adja ki és azzal fenyegette meg, hogy följelenti a rendőrségen, ha nem kötelezi magát arra, hogy három hónapon keresztül ingyen dolgozzon. A megrémült lány fizetés nélkül nem akart hazamenni és a műhely udvarán egyik asszonytól, azzal az ürügyel, hogy anyjának viszi, marólugot kért és azt a Bánffy-palota udvarán felhajtotta. A munkáslány eltulajdonított 5 korona értékű papírt, a munkáltató eltulajdonította egész heti fizetését és eltulajdonította összes munkásainak munkájukat teljes értékét, amit haszon címén vág zsebbe. Kétféle közül melyik a — bűnös?

Augusztus elsején feloszlik a közlelmzési bizottság. A múlt héten megjelent a kormányzó-tanács rendelete, melyben végérvényesen szabályozza az őszi gabonarekvirálásokat, egyben elrendeli az új közlelmzési bizottságok felállítását és augusztus elsejével minden most működő ilyen bizottság működését megszünteti. Ezzel a kolozsvári közlelmzési bizottság sorsa is eldőlt. Az új közlelmzési bizottság, a rendelet szerint, három tagból fog állani. Az egyik tag a prefektus, vagy polgármester, mint elnök, a másik két tagot a prefektus előterjesztésére a kormányzó-tanács nevezi ki. A rendelet megállapítja a legújabb maximális árakat is, amelyek jóval

alacsonyabbak az eddigiéknél. Mint értesülünk a város csütörtöki ülésén a közlelmzési ügyosztályt, hatósági üzleteket. Hogy lesz-e mit együnk, az a jövő zenéje.

Halál az uzsorásokra. A „Le Journal” írja: Basby és Cadot, Pas-de-Calais képviselői, a francia kamarában törv.-javaslatot nyújtottak be, mely halálbüntetést állapít meg a spekulánsok és uzsorások ellen.

Ismét emelnek a kávések. A kávések ugylátszik nagyon belejötték az áremelésbe, mert rövid időn belül már tudjuk hányadszor emelik az árakat. Most már csak arra vagyunk kíváncsiak, hogy az alkalmazottak fizetését fel fogják-e emelni, mert hogyha benne vannak az emelésben, úgy illene, hogy az alkalmazottak fizetését is felemeljék. Itt azonban nem olyan fűgék a kávések urak és minden terhet a fogyasztóközönségre hárítanak. Tehát az alkalmazottak éljenek csak meg ezután is abból a borralaló alamizsnából, amit a vendég dühösen odadob az asztalra. Ezután tehát egy csésze barnavíz nem egy koronába, hanem 2 korona 40 fillérbe fog kerülni. Franciaországban ilyesmiért akasztófa járna.

Hogy bännak a munkásnőkkel Rudas cukorkagyárában? Rudasnak az Egyetem-utca 3. szám alatt egy cukorkagyára van, ahol körülbelül 3—4 szervezetlen munkáslány dolgozik, hogy milyen díjazás mellett, nem tudjuk, azonban, hogy milyen bánásmódban van részük a munkáslányoknak azt már tudjuk. Fül- és szemtanui voltunk, amikor egyik munkáslányt egy derék fiatalember, valószínűleg az üzletvezető, agyba-főbe verte és a haját ráncigálta. A munkáslány ebből is tanulhatna, mert ha tagjai lennének a szakszervezetnek, akkor más bánásmódban volna részük.

FELELŐS SZERKESZTŐ: RUSS GYÖRGY
Az erdélyrészi szocialista párt tulajdona.

SZÍNHÁZI HIREK.

Heti műsor.

Vasárnap d. u.: Szibill.
Vasárnap este: Én, te, ő.
Hétfőn: A telefon.
Kedden: Mozdófényképék.

Mozi hírek.

Szinkör-mozgóban.
Vasárnap: A magános sir.
Egyetem-mozgóban.
Vasárnap: A sors hullámai.

A kolozsvári rokkané művegyágműhely
orthopéd-cipész művezetőt
keres.

Pályázhatnak mindazon cipész-szakmunkások, akik az orthopéd-cipők készítésében, mértékvetel és szabásában teljes jártassággal bírnak. A pályázatok a művegyágműhely igazgatóságának címezendők, (Malom-utca 26. sz.) ahol a fizetési feltételek is megteudhatók.

Olcsó áráiról és szolid kiszolgálásáról előnyösen ismert

SZABÓ JENŐ

női divatáruháza,
Kolozsvár, Wesse-
lányi Miklós-u. 5.

Raktárra érkeztek ruhasejlmek és
costümszővet ujdonságok.
Mosó delén 22 korona
Kreton 29 korona
Duplaszéles grenadin 45 korona
100 széles fekete taft 95 korona
Tisztelettel Szabó Jenő.